

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247499

การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS ของ
บุคลากรห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

บงกช จันทร์รัตน์

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)
ปีการศึกษา 2553

b 00252811

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

247499

การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS
ของบุคลากรห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

บงกช จันทรัตน์

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

THE UTILIZATION OF THE THAI LIS ONLINE DATABASE FOR
PRACTITIONERS IN LIBRARIES AT PUBLIC
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

BONGKOT CHANTARAT

A THESIS PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
(LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE)

2010

COPYRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS ของบุคลากร
ห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ชื่อผู้เขียน นางสาวบงกช จันทรัตน์

สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. สุนีย์ กาศจำรูญ

ประธานกรรมการ

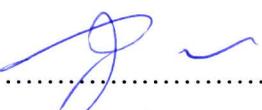
อาจารย์ ดร. สุวิมล อังควานิช

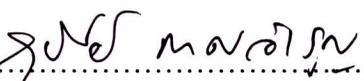
นางเอมอร พิทยายน

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมล พุพิพิธ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชาญุส ธานีติ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนีย์ กาศจำรูญ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. สุวิมล อังควานิช)

.....กรรมการ
(นางเอมอร พิทยายน)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การใช้งานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS ของบุคลากร
ห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ชื่อผู้เขียน นางสาวบงกช จันทรัตน์

ชื่อปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ปีการศึกษา 2553

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร. สุนีย์ กาศจำรุ่งยู ประธานกรรมการ
2. ดร. สุวิมล อังควานิช
3. อาจารย์เอมอร พิทยายน

247199

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ (1) ศึกษาการใช้งานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS ของบุคลากรห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในด้านวัตถุประสงค์ของการใช้งานข้อมูลออนไลน์ กลวิธีในการสืบค้น รูปแบบการสืบค้น และความถี่ของการเข้าใช้ (2) ศึกษาความพึงพอใจในการใช้งานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS ของบุคลากรห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (3) ศึกษาปัญหา และอุปสรรคการใช้งานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS ของบุคลากรห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรของห้องสมุดในสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 70 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่ใช้งานข้อมูล อยู่ในช่วงอายุ 35-44 มากที่สุด ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโท เข้าใช้บริการจากที่ทำงาน โดยความถี่ในการเข้าใช้ประมาณ สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ประสิทธิภาพในการใช้งานข้อมูล 4-6 ปี วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ส่วนใหญ่ เพื่อให้บริการแนะนำวิธีการสืบค้นสารสนเทศ บริการตอบ

คำถาม ทักษะในการใช้ฐานข้อมูล คือ ได้รับการฝึกอบรมโดยวิทยากรภายนอก
หน่วยงาน ช่วงระยะห่างที่เคยได้รับการอบรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ คือ 1 ปี
บุคลากรส่วนใหญ่คิดว่าจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมเพื่อทราบถึงวิธีการใช้งานของ
ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS ที่มีการพัฒนา และปรับปรุงวิธีใช้อย่าง
ต่อเนื่อง รวมถึงรูปแบบ และหน้าจอการเข้าใช้ การส่งเสริมการให้บริการของบุคลากร
คือ แจกเอกสารเผยแพร่ที่ได้มาจากผู้จัดจำหน่าย ฐานข้อมูล ที่มีระดับการใช้มากที่สุด
คือ ฐานข้อมูล ProQuest Dissertations & Theses ประเภทการสืบค้นที่นิยมมากที่สุด
คือ Basic Search ปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของบุคลากร คือ ขาดทักษะด้าน
ภาษาต่างประเทศ ส่วนปัญหาด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และเครือข่าย อยู่ในระดับน้อย
ปัญหาที่พบน้อยที่สุด คือ คอมพิวเตอร์มีสมรรถนะต่ำ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้
บริการของบุคลากร คือ การประชาสัมพันธ์แนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ แนวโน้ม
การพัฒนาบริการฐานข้อมูลออนไลน์ คือ พัฒนาความรู้ของบรรณารักษ์ผู้ให้บริการ
ฐานข้อมูลออนไลน์

The sample population consisted of 70 practitioners in libraries at public institutions of higher education.

Using techniques of descriptive statistics, the researcher analyzed the data collected in terms of frequency, percentage, mean and standard deviation.

Findings are as follows:

The practitioners who used the online databases were most frequently found to be between thirty-five and forty-four years of age. Most of them were holders of a master's degree. They used the online database services at workplaces. The frequency of use was approximately two to three times daily. They had experienced using the online databases for a period of between four and six years.

The objectives in using the online databases were mostly to be able to provide services in recommending methods of information retrieval and in answering questions. The skill they evinced in using the online databases were based on training received from speakers from outside the institutions at which they worked. The interval of time lapsed since being trained in online database use was one year. Most of the practitioners thought that it was necessary to have training so as to have necessary knowledge of the methods used in accessing the online databases in the Thai LIS project in view of continually evolving developments in and improvement of the methods of use, as well as having pertinent knowledge of the patterns and screen mechanisms required for continuous use of the online databases.

In providing services offered by the practitioners, the distribution of public relations documents obtained from database distributors was the most frequently provided service. The database exhibiting the highest level of use was the Pro Quest Dissertations and Theses database. The type of retrieval method most preferred by the practitioners was Basic Search.

The researcher found that the problem experienced at the highest level by the practitioners was a lack of foreign language skills. The problems regarding computer equipment and networks were evinced at a low level, while the least frequently found problem was the problem of low computer capacity.

In regard to organizing activities promoting services provided by the practitioners, most frequent was the activity of conducting public relations in which the use of the online database was recommended. The trend in developing online database services was found to involve the fostering of practitioner knowledge required to provide online database services.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สุณีย์ กาศจำรูญ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร. สุวิมล อังควานิช อาจารย์เอมอร พิทยายน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนายุทธ ธนคติ กรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ขอขอบพระคุณ คุณชัยวัฒน์ นำชม คุณสมร กรวิรัช และคุณ จิรวัดน์ พรหมพร ที่ได้คำปรึกษา และตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม เพื่อใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณ คุณพจน์ นฤตรรกุล ผู้บริหารหน่วยงานต้นสังกัด คุณกิตติพงษ์ ทรัพย์คงดี Mr. Tin Tun คุณอรทัย ศรีหาโคตร คุณอุมารินทร์ เอี่ยมชนากุล คุณประนาถิ นินปาละ และผู้ร่วมงานทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ

ขอขอบคุณ คุณเอื้อมพร ยศจนา ประธานนักศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์รุ่นที่ 13 คุณชนาธิป หลาบมาลา คุณวราภรณ์ จูทากร คุณบุษกร แก้วพิทักษ์คุณ คุณสุคนธ์ทิพย์ คำจันทร์ ที่คอยให้คำปรึกษาในการทำวิจัย และเพื่อน ๆ ท่านอื่น ที่ได้ช่วยเหลือในหลาย ๆ ด้าน รวมถึงผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามงานวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายขอขอบคุณ คุณแม่พันทิพย์ ธเนศานนท์ คุณวิระ ศรีคุณารักษ์ ที่คอยรับส่งตลอดการเรียนครั้งนี้ และครอบครัวที่มีส่วนช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่า และประโยชน์อันพึงเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพ

บงกช จันทรรัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(9)
สารบัญตาราง	(14)
สารบัญภาพประกอบ.....	(17)
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
ฐานข้อมูลออนไลน์	8
ความหมายของฐานข้อมูลออนไลน์.....	8
ประวัติความเป็นมาของฐานข้อมูลออนไลน์.....	10
องค์ประกอบของฐานข้อมูลออนไลน์.....	11
ประโยชน์และความสำคัญของฐานข้อมูลออนไลน์.....	13
ประเภทของฐานข้อมูลออนไลน์.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับสารสนเทศ.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแพร่สารสนเทศ	18
การถ่ายทอดสารสนเทศ.....	19

บทที่	หน้า
องค์ประกอบของการถ่ายทอดสารสนเทศ.....	20
กระบวนการการถ่ายทอดสารสนเทศ	20
องค์ประกอบในการจัดบริการเพื่อการเผยแพร่สารสนเทศ	22
อุปสรรคในการถ่ายทอดสารสนเทศ.....	23
แนวคิดเกี่ยวกับผู้ใช้สารสนเทศ	26
ผู้ใช้สารสนเทศ และการใช้สารสนเทศ.....	26
ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS.....	27
ประวัติความเป็นมาของ โครงการ ThaiLIS.....	27
วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ	29
รายชื่อสมาชิกเครือข่ายโครงการ ThaiLIS	30
รายชื่อฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS	33
การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS.....	38
กระบวนการแสวงหาข้อมูลของบรรณารักษ์	38
บทบาทของบรรณารักษ์ดำเนินงานบริการสารสนเทศ	40
การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์.....	42
การสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์	44
ประเภทของระบบค้นคืนสารสนเทศ.....	46
ผลลัพธ์ที่ได้จากการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์	46
ขั้นตอนการสืบค้นสารสนเทศฐานข้อมูลออนไลน์ใน โครงการ ThaiLIS.....	47
สรุปภาพรวมรายละเอียดของฐานข้อมูลออนไลน์ใน โครงการ ThaiLIS.....	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
งานวิจัยในประเทศ	56
งานวิจัยต่างประเทศ.....	60

บทที่	หน้า
ข้อสรุปที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม	61
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
การกำหนดประชากร.....	63
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	65
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
การวิเคราะห์ข้อมูล	68
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	69
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	70
ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	71
ตอนที่ 2 สภาพการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS	74
ตอนที่ 3 ระดับความพึงพอใจต่อการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์	83
ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง การให้บริการสารสนเทศ.....	85
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	90
สรุปผลการวิจัย.....	90
อภิปรายผล	94
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	99
แนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต	100
ภาคผนวก.....	101
ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย	102
ข แบบสอบถาม	103
บรรณานุกรม.....	115

บทที่	หน้า
ประวัติผู้เขียน	120

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 สรุปรายละเอียดภาพรวมของฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS..	54
2 จำนวนบุคลากรห้องสมุดผู้ให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS	64
3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	72
4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ	72
5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา..	73
6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน	73
7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานที่เข้าใช้บริการ	74
8 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความถี่ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS	75
9 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS.....	75
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวัตถุประสงค์การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS.....	76
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์จากโครงการ ThaiLIS.....	77
12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามโอกาสที่ได้เข้ารับการอบรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS	77
13 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามช่วงระยะห่างที่เคยได้รับการอบรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS ..	78
14 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อความจำเป็นในการจัดฝึกอบรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS Version ใหม่.....	78

15 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความคิดเห็น ที่มีต่อเหตุผลที่จำเป็นต้องจัดอบรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ในโครงการ ThaiLIS	79
16 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความ พึงพอใจต่อวิทยากรที่บริษัทผู้จำหน่ายส่งมาอบรมการใช้ฐานข้อมูล ออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS	80
17 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามด้านวิทยากรภายใน หน่วยงานที่มาอบรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS..	80
18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการเผยแพร่เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนการให้บริการและการใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ ในโครงการ ThaiLIS	81
19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ในโครงการ ThaiLIS ของบุคลากรห้องสมุดจำแนกตามรายชื่อ ฐานข้อมูล.....	82
20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเลือกใช้ประเภทการสืบค้น ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS ของบุคลากรห้องสมุด	83
21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการความพึงพอใจต่อ ฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS ของบุคลากรห้องสมุด	84
22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการใช้ฐานข้อมูล ออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS ด้านการใช้.....	85
23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านปัญหาการใช้ฐานข้อมูล ออนไลน์ในโครงการ ThaiLIS ด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และ เครือข่าย	86
24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการบริหารการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการใช้บริการ	87

ตาราง

หน้า

25	คำเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง การให้บริการสารสนเทศในโครงการ ThaiLIS	88
----	--	----

สารบัญภาพประกอบ

ภาพ	หน้า
1 องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร	21
2 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้สถาบันบริการสารสนเทศ และทรัพยากร สารสนเทศ	23
3 แสดงกระบวนการค้นสารสนเทศ	40